

Luisteren naar de tegenstem Het posthumanisme van Heleen Pott

Terwijl een paar honderd meter verderop werd gedemonstreerd tegen de oorlog, sprak *de Humanist* met Socrates-hoogleraar Heleen Pott. Om te ontdekken wat het humanisme nog kan betekenen in deze tijden van neoconservatisme en nieuw imperialisme.

Caspar van Meel

Ze is met haar grote bos rood haar, lange jas en hoge hakken een indrukwekkende verschijning. Een kwartier te laat komt Heleen Pott (1952) met een vermoeid gezicht door de gang aanstormen van de faculteit der cultuurwetenschappen op de Universiteit Maastricht, waar zij medewerker is. Een gesprek met de directeur van de faculteit is enigszins uitgelopen. Met een licht Amsterdams accent biedt ze haar excuses aan voor de late binnenkomst en voegt eraan toe: "Sommige mensen vinden het niet leuk als je je stem laat horen. Ik hoop dat ik mijn baan nog heb."

Het accent is een erfenis van haar studententijd waarin ze sociologie, algemene literatuurwetenschap en filosofie studeerde aan de Universiteit van Amsterdam. De opmerking zelf is illustratief voor haar filosofie. In 2000 werd Pott door de Stichting Socrates aangesteld als bijzonder hoogleraar kunst en samenleving in

humanistisch perspectief aan de Erasmus Universiteit. Bij die gelegenheid pleitte ze voor een posthumanistische filosofie die zich kritisch opstelt ten opzichte van de postmoderne samenleving waarin markt, technologie en media de toon zetten. Een filosofie die 'door de herrie heen blijft luisteren naar een tegenstem' en een nieuwe invulling

**'Nederland is humanistisch
gezien een gerealiseerde utopie'**

kan geven aan het ideaal van de *humanitas*. Er moet een debat ontstaan waarin de betekenis van het humanisme in de postmoderne samenleving duidelijk wordt.

In uw oratie stelde u dat het tegenwoordig niet meer zo 'cool' is om humanist te zijn. Wat ligt er ten

grondslag aan de dalende populariteit van het humanisme in Nederland?

Nederland is humanistisch gezien een gerealiseerde utopie. Sinds de jaren zeventig heeft het humanisme geen politieke tegenstander meer, omdat de confessionele zuil ter ziele is. Jammer natuurlijk - een vijand is wel handig om een beweging identiteit en richting te geven. Maar de macht van de christenen is verkruimeld, zelfs de euthanasiewet en het homohuwelijk zijn er door. Het humanisme dreigt nu aan zijn eigen succes ten onder te gaan.

Ondanks zijn politieke successen is het humanisme er nooit in geslaagd om een echte vitale levensbeschouwing te worden - een *habit of the heart*. In de jaren zeventig was een humanist iemand die er trots op was dat hij niet in god geloofde. De laatste decennia is die atheïstische identiteit verwaterd en worden de confessionele organisaties eerder als bondgenoten gezien